

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Doktori iskola (7.6 zeneművészet)

JÁRDÁNYI ZSÓFIA

JÁRDÁNYI PÁL HEGEDŰPEDAGÓGIAI
MUNKÁSSÁGA

c.doktori értekezés tézisei

2009

A kutatás előzményei

Disszertációm előkészületének kezdeti szakaszát történelmi és kultúrtörténeti olvasmányok határozták meg. E kitekintések elsősorban arra irányultak, hogy Járdányi Pál munkásságát, annak jelentőségét szélesebb kontextusba tudjam elhelyezni. A pedagógus Járdányi vonatkozásában különösen fontosnak tartottam, hogy rálátásom legyen a korszak kultúrpolitikai és zenepedagógiai törekvéseire is, hiszen Járdányi pedagógiai tevékenysége rendkívül szorosan kapcsolódott közéleti szerepvállalásaihoz. Ismereteimhez a következő forrásokból merítettem:

- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században (Osiris Kiadó, Bp. 2005)
- Kodály Zoltán: Visszatekintés I-III. (szerk. Bónis Ferenc. Zeneműkiadó, 1964, 1989.)
- Iratok a magyar zeneoktatás történetéhez 1945-1956. Összeállította és szerkesztette
Berlász Melinda és Tallián Tibor. (Bp. MTA Zenetudományi Intézet, 1984., in:
Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez 5.)
- Zenei és zenepedagógiai folyóiratok, kiadványok és tanulmányok
- Pedagógiai gyűjtemények, hangszeres iskolák előszavai

Ezzel párhuzamosan megkezdtem az anyaggyűjtést a Járdányi hagyatékban – kiemelt figyelmet fordítva a zenepedagógiát érintő kéziratokra és dokumentumokra. A szabadon hozzáférhető gazdag hagyaték lehetővé tette számomra a teljes életműben való elmélyedést. Kutatói munkámat jelentősen megkönnyítette a Berlász Melinda által közreadott Járdányi Pál Összegyűjtött írásai című gyűjtemény (MTA Zenetudományi Intézet, 2000.), a Járdányi-írások tanulmányozása végigkísérte dolgozatom születésének folyamatát is.

Járdányi Pál széleskörű pedagógiai tevékenysége során a gyermekek számára írt művein keresztül alkotóként is jelentős szerepet vállalt a magyar zeneoktatás megújításában. Pedagógiai műveinek felkutatása valamint a keletkezési körülmények feltárása előkészítő munkám fontos és meghatározó fázisának tekinthető. A magyar hangszeres iskolákban, gyűjteményekben és külön kiadványokban megjelent

kompozíciók hangszerek szerinti csoportosításakor világosan kirajzolódott, hogy a hegedűre írt művek száma messze túlhaladja az egyéb hangszerekre komponált darabokét; a pedagógiai alkotások egészét tekintve Járdányi hegedű termése arányában és jelentőségében is kiemelkedő. E gazdag zenei anyagban való elmélyedés érlelte meg bennem azt a gondolatot, hogy némileg változtassak eredeti elképzelésemen, mely szerint disszertációm Járdányi Pál pedagógiai munkásságának teljes körű feldolgozását foglalta volna magában. Annak érdekében, hogy a hegedűpedagógiai alkotások zenei és pedagógiai értékeit részletesen és elemző módon tárhassam fel, Járdányi pedagógiai munkásságának bemutatását végül is egy – lényeges, ám terjedelmében kevésbé jelentős – fejezetre korlátoztam. Kutatásom a továbbiakban elsősorban a hegedűpedagógiai művekre irányult.

A kutatás módszerei

Disszertációm a tartalmi és szerkezeti összefüggéseknek megfelelően három fő részre tagolódik:

- I. A pedagógus Járdányi Pál
- II. Járdányi Pál művei a Sándor-Járdányi-Szervánszky Hegedűiskolában
- III. Járdányi Pál egyéb hegedűpedagógiai művei

Az első fejezet megírásánál (A pedagógus Járdányi Pál) fő forrásként a hagyatéokra és Kusz Veronika: *Járdányi Pál* (Bp. Mágus 2004., in: Magyar zeneszerzők. Szerk.: Berlász Melinda) kismonográfiájára támaszkodtam. Az életrajzi adatok közlése mellett a pedagógus Járdányi Pál tanári, közéleti és alkotói szerepvállalásának bemutatására törekedtem. A fejezet egykori tanítványoktól idézett visszaemlékezésekkel válik színesebbé és hitelesebbé.

A második fő fejezet (Járdányi Pál művei a Sándor- Járdányi-Szervánszky Hegedűiskolában) terjedelmében és központi elhelyezkedésében is a disszertáció meghatározó része, minthogy Járdányi Pál hegedűpedagógiai munkásságának fő területéről és jelentőségéről a Sándor-iskolában megjelent művei alapján alkothatunk képet. Az öt kötetes kiadvány tanulmányozása alapján fogalmaztam meg a

Hegedűiskola rövid ismertetését. E főrészt további alfejezeteit a Hegedűiskola Járdányi kompozícióinak műfaji csoportosítása határozta meg. Ezen belül a kisebb fejezetek éppen a vizsgáldás során kialakult különböző szempontrendszereknek megfelelően jöttek létre. Az egyes műfajok és a szempontrendszerek között sok esetben szoros összefüggés van.

A harmadik fő fejezetben (Járdányi Pál egyéb hegedűpedagógiai művei) bemutatott hegedűműveket különböző kiadványokban való megjelenésük szerint csoportosítottam (pedagógiai gyűjteményekben közzétett Járdányi darabok, külön kiadványként megjelent pedagógiai hegedűdarabok). Feldolgozási módjuk megegyezik a Hegedűiskolában szereplő művekével. Elemzéseim során két, egymást kiegészítő tevékenységemből eredő, elméleti és gyakorlati tapasztalataim szintézise érvényesült: az etűdöket és darabokat gyakorló zenészként és aktív hegedűtanárként vizsgáltam. A metodikai és didaktikai fejtegetések mindig magukból a kompozíciókból bontakoztak ki. Elemzéseim fő irányvonalát a művek zenei és pedagógiai sajátosságai valamint azok összefüggései szabták meg. A zeneszerző pedagógiai szemléletére leginkább a konkrét didaktikai direktívákat hordozó népdalfeldolgozások illetve gyakorlatok értelmezése mutat rá; nem véletlen tehát, hogy munkámban jelentős terjedelemben és kiemelt helyen foglalkozom velük. A *Hegedűiskola* anyagában lévő előadási darabok és a szintén pedagógiai célzattal, de külön kiadványokban megjelent kompozíciók bemutatásánál szándékosan helyeztem háttérbe a hangszertechnikai szempontokat. Ezeket az összetettebb formájú, esetenként többtétéles darabokat elsősorban zenei alkotásként vizsgáltam: célt főként a művek ismertetésére irányult.

A kutatás eredményei

Járdányi Pál hegedűpedagógiai műveivel – kiváltképpen azokkal, melyek csak gyűjteményekben lelhetők fel – a zenetudományi szakirodalom eddig még nem foglalkozott, s ezért feldolgozásukat időszerű feladatnak tekintettem. Járdányi hegedű kompozíciói azáltal is önálló területként értelmezhetők, hogy e műfaj-csoportban a

művész fantáziájának, a tudós képzettségének és a hegedűs gondolkodásmódjának egyedülálló szintézise érvényesült.

Bízom benne, hogy dolgozatom egyben hasznos útmutatásul is szolgál. Az egyes művek didaktikai értelmezésével az alapfokú hegedűoktatás hatékonyságához kívánok hozzájárulni.